

Fortællinger fra Solbjerg Parkkirkegård

En grøn vandring i det Danmark vi kender

Boganmeldelse

Af Leif Arffmann

Forhenværende provst

Lars Schreiber Pedersen (red.), *Fortællinger fra Solbjerg Parkkirkegård*, Syddansk Universitetsforlag 2023.

Anmeldelsen er bragt i *Historie Online* i september 2024, <https://www.historie-online.dk/>

Der er simpelthen tale om et pragtværk. Det er konklusionen, når denne bog er læst til ende. Det er der flere grunde til.

For det første er det fagligt dygtige og kompetente forfattere, der fra hver deres synsvinkel leverer fortællingerne om Solbjerg Parkkirkegård på Frederiksberg.

For det andet fortælles der i letforståeligt sprog, lysende af fortælleglæde, om en kirkegårdsudvikling, der er gældende ikke kun på Frederiksberg, men over hele Danmark.

For det tredje er der udvalgt gravminder over mennesker, der har betydet meget for udviklingen af det danske samfund, og som læsere af en vis alder kan nikke genkendende til og få ny viden om. Vi oplever også her en personalhistorisk fortælleglæde, der virker smittende.

Der er umuligt at gennemgå bogen i detaljer, fordi den er så rig på informationer, men anmelderen finder det vigtigt at fremhæve de tre "historiske" kapitler om kirkegården skrevet af stadsarkivar Caspar Christiansen om Solbjerg Parkkirkegårds historie, arkæolog Frida Amalie Bruno Weitling om, hvorledes de bevaringsværdige gravminder er udvalgt, og projektleder Pernille Thomsen om de fremtidige planer for kirkegården, både som grøn park og som begravelsesplads. Det er spændende at læse beretningen om, hvorledes kirkegården skulle have været nedlagt, og hvorledes denne beslutning blev ændret. Der findes således politikere, der godt tør indrømme, at tidligere trufne beslutninger måske ikke var så gode endda.

I fortællingerne om kirkegårdens gravminder mærker læseren tydeligt, at man her møder mennesker, historiske forhold og episoder, som måske hører en anden tid til, men som har betydning også i den tidsalder, vi nu lever i.

I anmelderens sommerhushave står et gammelt "cafébord", der efter sigende stammer fra 1935, da Lillebæltsbroen blev bygget, og den "nye" Fredericia Banegård blev taget i brug. Der var nu brug for caféer, hvor de rejsende kunne nyde en forfriskning, inden rejsen gik videre. Det er derfor vedkommende at læse om Friis-Skotte (1874-1946), den minister for offentlige arbejder, der sørgede for, at Lillebæltsbroen blev bygget, og om ingeniør Engelund (1889-1961), der stod for den ingeniørmæssige side af samme sag. Vandringen på Solbjerg Parkkirkegård fører også læseren forbi gravene for

andre politikere: justits- og indenrigsminister Hans Hækkerup (1907-1974), udenrigsminister Ole Bjørn Kraft (1893-1980) og finansminister C.V. Bramsnæs (1879-1965).

Kirkegården indeholder også mange grave, hvor gravminerne direkte eller indirekte fortæller dele af 2. Verdenskrigs historie, ikke mindst de mange frihedskæmpergrave. Besættelsestiden forbinder mange også med særlige mad- og drikkevarer. Og just opfinderen af blandingsproduktet af cikorier og mælkebøtter, kaffeerstatningen "Richs", C.F. Rich (1800-1874), hviler her.

Fremtrædende danske kunstnere har også fået deres sidste hvilested her. Malerne Niels Larsen Stevns (1864-1941), Hans Andersen Brendekilde (1857-1942, kendt for maleriet *Udslidt* fra 1889), Niels Simonsen (1807-1885), Harald Giersing (1881-1927), landskabsmaleren Vilhelm Kyhn (1819-1903), malerparrene Elisabeth Tornøe (1847-1933) og Wenzel Ulrik Tornøe (1844-1907) samt Elisabeth Jerichau Baumann (1818-1881) og Jens Adolph Jerichau (1816-1883). Endelig kan i dette udvalg nævnes maleren Gerda Wegener (1885-1940), som nok er mere kendt som ægtefælle til Einar Wegener, der efter kønsskifte blev til Lili Elbe. Om disse kunstnere og flere til er der fortalt levende og med faglig indsigt.

Dele af Frederiksberg har været og er fortsat præget af teatre og forlystelsesliv. Det er derfor ikke underligt, at vi på kirkegården finder fremtrædende repræsentanter for dette. Her er Stig Lommer (1907-1976) ikke til at komme udenom. Men også andre skal nævnes: Oscar Stribolt (1873-1927), Tao Romano Michaëlis (1920-1958), der skrev teksterne til nogle af de bedste numre på ABC Teatret, Palle Huld (1912-2010) og Mathilde Nielsen (1858-1945).

Et særligt kapitel angår diakonissegravene, dvs. gravsteder for kvinder tilknyttet Diakonissestiftelsen på Peter Bangsvej, de såkaldte diakonissesøstre. I særlige dele af Solbjerg Parkkirkegård er diakonissesøstrene blevet begravet siden 1898, og på disse grave er de tætplacerede, flade, hvide gravminder særdeles markante og synlige. Her er tale om en væsentlig del af Frederiksbergs historie, men mange vil kunne huske, at der overalt i Danmark har virket diakonisser, ofte som hjemmesygeplejersker.

Der kan rejses en enkelt indvending mod bogen. Det ser ud til, at de enkelte forfattere ikke er helt bekendt med indholdet af de øvrige forfatteres artikler. Således er fortællingerne om de to søstre, og kusiner til Karen Blixen, Karen Elisabeth Ræder (1874-1963, landsformand for KFUK) og Philippa Vilhelmine Alvilde Ræder (1872-1958, forstanderinde på Diakonissestiftelsen) tydeligvis ikke koordinerede.

Dette har dog ikke taget læseglæden fra anmelderen. Det er en udelt fornøjelse at stifte bekendtskab med så mange spændende mennesker, som der i dette bogværk er fortalt om, hvoraf kun nogle få er nævnt i denne anmeldelse. Men det kan anbefales at anskaffe bogen og læse videre om mennesker, begravet på Solbjerg Parkkirkegård, bl.a. Palle Lauring (1909-1996, der fortalte Danmarkshistorie for hele befolkningen), Børge Olsen (1910-2002, skaberen af Irma), professor Justus Hartnack (1912-2005), forfatter Christian Kampmann (1939-1988), gymnastikpædagog Helle Gotved (1912-2006), etnograf Henny Harald Hansen (1900-1993) og Danmarks første sexolog Kirsten Auken (1913-1968), for blot at nævne nogle få.

Et enkelt gravminde skal her afslutningsvis nævnes: Det er gravmindet over Valdemar Bang (1866-1944). Navnet siger os ikke ret meget, men under navnet er anført titlen: Lektor ved Metropolitanskolen. Det er just denne lektor i latin, der gav inspiration hos forfatteren Hans Scherfig til personen lektor Blomme i romanen *Det forsømte Forår* fra 1940. I samtiden var det i visse københavnske kredse almindeligt kendt, at Bang var virkelighedens lektor Blomme, der døde ved at spise et forgiftet maltbolsje (vi kan se for os, hvorledes Frits Helmuth nyder at spise maltbolsjer i filmatiseringen af *Det forsømte Forår*). Valdemar Bang døde dog efter en hjerneblødning.

Der kunne som sagt med rette nævnes andre og mange flere eksempler på gravminder, der på Solbjerg Parkkirkegård fortæller en danmarkshistorie, som fortsat er dybt interessant, og det kan derfor kun anbefales at læse videre i bogen.